

10. Ятвєцька Л. І., Ятвєцький В. М. Розвиток прогностичної компетентності вчителів як необхідна складова реалізації Державного стандарту базової середньої освіти. *Педагогічна наука і освіта у сучасному вимірі: проблеми та перспективи розвитку*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 20 травня 2022 р. Одеса : КЗВО «ОАНООР» 2022. С. 85-87

Larysa Kononenko,

*head of the Scientific and Methodical Laboratory
of Science, Mathematics, Informatics and STEM education
of the Department of Teaching Methods and Content of Education
Odessa Regional Academy of In-Service Education,
Odessa, Ukraine*

Larysa Yatvetska,

*Senior Lecturer at the Department of Teaching Methods and Content of
Education Odessa Regional Academy of In-Service Education,
Odessa, Ukraine*

Volodymyr Nemertsalov,

*Ph.D., docent, docent of the Department of Teaching Methods and Content of
Education
Odessa Regional Academy of In-Service Education,
Odessa, Ukraine*

MECHANISMS OF CLASS ADAPTATION AS A SOCIAL SUBSYSTEM IN THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF NUSH

*Key words: educational systems, subsystems, adaptation mechanisms,
institutional system, system-complex approach*

Коршевнюк Тетяна Валеріївна,

*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний
науковий співробітник відділу біологічної, хімічної та фізичної освіти
Інституту педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

<https://orcid.org/0000-0003-0430-5808>

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=0HVGfr0AAAAJ&hl=ru>
korsevnukt@gmail.com

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В ІНТЕГРОВАНОМУ КУРСІ «ПІЗНАЄМО ПРИРОДУ»

*Ключові слова: базова середня освіта, природничо-наукова
компетентність, ключові компетентності, інтегрований курс
«Пізнаємо природу»*

Конструювання авторської модельної навчальної програми курсу «Пізнаємо природу» для 5-6 класів здійснено на засадах системного, діяльнісного, дослідницького, особистісно зорієнтованого, компетентнісного підходів [2]. З-поміж чинників формування структури й змісту програми чільне місце належить розвитку ключових компетентностей, визначених у Державному стандарті базової середньої освіти [1].

Щодо когнітивного складника компетентностей, то в авторському курсі дотримано баланс між способами отримання знань (видами пізнавальної діяльності відповідно до джерела інформації про природу) та знаннями як результатом використання певного способу їх опанування. Тобто, акцентовано на тому, як отримувати знання (з яких джерел, в який спосіб) та як їх можна застосувати. Такий підхід сприяє формуванню в учениць/учнів уміння самостійно виконувати завдання за рахунок аналізу власного досвіду та можливостей, пошуку необхідної інформації, вибору ресурсів (часу, інструментів, учасників), визначення способу пізнавальної діяльності.

У наших підручниках «Пізнаємо природу», що реалізують зазначену програму, набуття учнями ключових компетентностей забезпечує діяльнісна домінанта змісту [3, 4]. Вона включає систему завдань, що виступають організаторами діяльності здобувачів середньої освіти із засвоєння навчального матеріалу, та методичним орієнтиром вчительства.

Компетентнісний потенціал інтегрованого курсу «Пізнаємо природу» детермінує потребу у формуванні в учнів здатності розв'язувати проблеми, уміння оцінювати можливості, працювати з інформацією природничого змісту й використовувати знання в конкретних ситуаціях. Враховуючи інтегрований характер кожної ключової компетентності (синергію ціннісного, знаннєвого, діяльнісного компонентів), у підручниках система завдань спрямована на набуття учнівством досвіду розв'язування різних навчальних і позанавчальних проблем, у процесі якого компоненти компетентностей інтегруються в цілісну функціональну систему.

Різноманітні навчальні завдання створених підручників забезпечують діяльну основу формування компетентностей. Використання простих запитань/завдань, відповіді на які потребують знань фактичної інформації, у підручнику зведено до мінімуму. Це лише перше запитання рубрики «Тобі до снаги», сконструйоване за принципом трьох фактів. Наприклад, «Назві одне звукове явище, два штучних джерела звуку, три природні джерела звуку», «Назві одну гірську породу, дві форми рельєфу, три чинники формування рельєфу». Натомість у підручниках доволі часто учням пропонуються завдання, що спонукають до самостійного набуття знань в процесі роботи з інформаційними джерелами, до яких належать не лише паперові й електронні видання чи повідомлення, але й власноруч проведене спостереження чи експеримент, опитування однокласників чи дорослих щодо певної проблеми природничого змісту.

Використання в авторському інтегрованому курсі «Пізнаємо природу» рольових завдань передбачає інтерпретацію поведінки чи точок зору персонажів. Це сприяє розвитку в учнівства варіативності мислення, здатності усвідомлювати причини власних дій та оцінювати дії інших. Особливу увагу в підручнику приділено завданням для розвитку креативного мислення учнівства, як-от: «Уяви ситуацію: ти з друзями на кілька днів вирушаєш у похід. Тобі доручили забезпечити групу посудом. Посуд з якого матеріалу ти обереш? Поясни свій вибір», «Що ти можеш дослідити, використовуючи інструменти із переліку: пробірка, секундомір, лінійка, лупа, колба, терези, бінокль».

Використання розглянутих видів завдань в освітньому процесі з інтегрованого курсу «Пізнаємо природу» спрямоване на розвиток умінь (пізнавальних, комунікаційних, практичних, рефлексивних та ін.), емпатії, критичного і творчого мислення, конструювання знань в діяльності, здатності відшукувати різні способи розв'язання однієї проблеми. Учні набувають якостей і досвіду, необхідних у повсякденному житті, що свідчить про розвиток компетентностей.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової середньої освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. (2020). [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
2. Коршевніук Т.В. Модельна навчальна програма «Пізнаємо природу». 5-6 класи (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795). [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/727549>
3. Коршевніук Т.В., Ярошенко О.Г. Пізнаємо природу: підручник інтегрованого курсу для 5-го класу. Київ, УОБЦ «Оріон», 2022. URL: <https://shkola.in.ua/2635-piznaiemo-pryrodu-5klas-korshevniuk-2022.html>
4. Коршевніук Т.В., Ярошенко О.Г. Пізнаємо природу: підручник інтегрованого курсу для 6-го класу. Київ, УОБЦ «Оріон», 2023. 256 с. URL: <https://shkola.in.ua/2847-piznaiemo-pryrodu-6-klas-korshevniuk-2023.html>

Tetiana Korshevniuk,

PhD in Pedagogy,

*Senior Researcher, Leading Researcher at the Department of biological, chemical and physical education of Institute of Pedagogy of the NAES of Ukraine,
Kyiv, Ukraine*

FORMATION OF COMPETENCES IN THE INTEGRATED COURSE «GETTING TO KNOW NATURE»

Keywords: basic secondary education, natural and scientific competence, key competences, integrated course «Getting to know nature»

Мовчан Володимир Анатолійович,

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня освітньо-професійної програми «Педагогіка середньої освіти»

*КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»,
м. Одеса, Україна*

hamurappi7@gmail.com

ПРОБЛЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ У СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Ключові слова: самостійна пізнавальна діяльність, нова українська школа.